جان شتاینبێك (John Steinbeck)

نووسەری ئەمریكایی ڕۆژی ٢٧ی مانگی ژانویەی ساڵی ١٩٠٢ لە شاری سالیناس "Salinas"ی سەر بە ئەیالەتی كالیفۆرنیا لە دایك بووە و ڕۆژی ٢٠ی مانگی دسامبری ساڵی ١٩٦٨ لە شاری نیۆیۆرك كۆچی دوایی كردووە.

وەك كوڕی بنەماڵەیەكی ئاشەوان كە بنەڕەتیان دەگەڕایەوە بۆ ئاڵمانیا، و دایكێكی مامۆستای قوتابخانە، لە بارودۆخێكی دارایی باشدا لە ناوچەی سالیناس گەورە بوو. ساڵی ١٩٢٠ تا ١٩٢٥ لە زانستگەی شارەكە لە بواری ئەدەبی و ئەنستیتۆی پشكێنەری دەریا(بیۆلۆژی دەریایی) بە بێ كۆتاییبنامە، دەرسی خوێندووە. هاوكات لەگەڵ خوێندنەكەی وەك ژۆرنالیست و كاری كشتوكاڵ، پارەی دەرهێناوە و ژیانی خۆی پێ بەڕێوەبردووە. بارودۆخی نالەباری كاریی وەرزێرانی كالیفۆرنیا و ئۆكلاهۆما بەردەوام سەرنجی ئەویان بۆ لای خۆیان ڕاكێشاوە. دوای دابڕانی لە خوێندن لە شاری نیۆئۆرك هەوڵی كار لە بواری ژۆرنالیستی داوە.

یەكەم سەركەوتوویی كاری نووسەری جان شتاین بێك ڕۆمانێك بوو بە ناوی "Tortilla Flat " كە ساڵی ١٩٣٥ چاپی كرد. بە نووسینی ڕۆمانی بەرهەمی تووڕەیی "Früchte des Zorns " توانی لە ساڵی ١٩٣٩ بە شێوەی نێونەتەوەیی وەك نووسەر ناو دەربكات. ساڵێك دواتر بۆ ئەو كارەی خەڵاتی پێ وەرگرت. لە شەڕی دووهەمی جیهانیدا وەك ژۆرنالیستی نیزامی لە ئورووپا كاری كرد (١٩٤٣)، هەروەها وەك هەواڵدەری سوپایی

www.rojhalat.de / www.bokan.de

لە ڤیەتنامیش چالاك بوو(١٩٦٥). ساڵی ١٩٦٢ خەڵاتی نۆبێل لە بواری ئەدەبی وەرگرت.

جان شتاین بێك زیاتر بەهۆی ڕۆمانە ڕەخنەگرانە كۆمەڵایەتییەكانیەوە وەك ناودارترین نووسەری ئەمریكایی سەدەی بیستەم ناسراوە. كارە ئەدەبییەكانی بە ملیۆن جار لە سەراسەری جیهاندا چاپ كراون. ڕاستگوویی كەسایەتی ڕۆمانەكانی و بەیانكردنی ئەو یەكدڵییەی لە ناو كۆمەڵگا پێكی هێناوە، وەك كاراكتەرێكی بەهێز، چەشنی شێوازی گێڕانەوەی نووسەر كە زۆربەی كاتی خۆی بۆ یەكیەتی و دادپەروەری كۆمەڵایەتی تەرخان كردووە، بەرجەستە دەكاتەوە.

ڕۆمانی بەرهەمی تووڕەیی "Früchte des Zorns " ساڵی ١٩٣٩ وەك ڕۆمانی سەردەمی مودێرن لە ٦١٩ لاپەڕە لە چاپ دراوە. بەو ڕۆمانە نووسەر دۆكۆمێنتێكی خوڵقاند كە ژیانی هەژار و ناخۆشی زۆربەی بنەماڵە وەرزێرەكانی ساڵانی ١٩٣٠ وێنا دەكا. سروشتی بوونی وێناكردنەكە وەك ڕەخنەیەكی كۆمەڵایەتی و هەروەها بەهێزبوونی كاراكتەری سەرەكیی ڕۆمانەكە، كە لەهەر بارودۆخێكدا خوڵقیاتی ئینسانی و ئەخلاقی خۆی دەپارێزێت، لایەنی كاری پیشەیی نووسەر نیشان دەدا. ڕۆمانی بەرهەمی تووڕەیی "Früchte des Zorns " ئێستا لە ئەمریكا وەك ڕۆمانێكی كلاسیك سەیر دەكرێ.

سەردەمی پێكهاتنی ڕۆمانەكە دەگەڕێتەوە بۆ بارودۆخی نالەباری ساڵانی ١٩٣٠ كە بەشێكی زۆری وەرزێرانی ئەمریكایی بەهۆی قەرزداربوونیان بە بانكەكانەوە لە بارودۆخێكدا نەبوون كە بتوانن بەهۆی ئەزموونی كارەكەیان سوودی قەرزەكانیان بدەنەوە بانكەكان. بەتایبەت وەرزێرانی باكووری ڕۆژئاوای وڵاتەكە بەهۆی ئیشك ساڵی، تۆفان و كارەساتە سرووشتییەكانەوە بارودۆخێكی زۆر نالەباریان بۆ پێك هاتبوو.

ڕۆمانەكە بەسەرهات و چارەنووسی بنەماڵەیەك بە ناوی جود "Joad" دەگێڕێتەوە كە دەبوو دەست لە زەوی و ماڵ و دارایی لە ناوچەی ئوكلاهۆما

هەڵگرن و بە سواری کامیۆنێکی شل وشەوێق بەرەو کالیفۆرنیا وەڕێ کەون. لە ناوەندی بنەماڵەکەدا دایکیان جێی گرتووە کە وەك مرۆڤێکی گەش بین هیچ رووداوێك کارتێکەری نەرێنی لەسەر دا نانێت و سەرەڕای چالاکی ئەو شێرەژنە، بنەماڵەکە لێك پرژ و بڵاو دەبێتەوە و ...

جان فۆرد "John Ford" ساڵی ١٩٤٠ ئەو ڕۆمانەی کردە فیلم و هونەرپێشەی وەك هێنری فۆندا "Henry Fonda"، جەین داروێل " Jane Darwell" و جان کارادین "John Carradine" بەشدارییان تێدا کردووە؛ فیلمەکە ساڵی ١٩٤١ خەڵاتی ئۆسکاری وەرگرتووە.

درێژەی هەیە ...